

UCHWAŁA NR LXVIII/380/2023

RADY MIASTA PIONKI

z dnia 31 maja 2023 roku

w sprawie przyjęcia „Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.) oraz art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2022 r. poz. 840), po uzyskaniu pozytywnej opinii Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Rada Miasta Pionki

uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Pionki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIASTA PIONKI
Wojciech Maślanek

Uzasadnienie

Obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami wynika z ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2022 poz. 840). Przyjęty w formie uchwały program stanowi element polityki samorządowej i służy podejmowaniu działań w zakresie inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, a także promowania dziedzictwa kulturowego.

Celem Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026 jest dążenie do poprawy stanu zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego, a przez to zachowanie piękna krajobrazu kulturowego. Program ma pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe Gminy Miasta Pionki. Wskazane w Programie działania są skierowane na poprawę stanu zabytków, ich rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców i turystów.

Projekt Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026 uzyskał pozytywną opinię Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 19 kwietnia 2023r.

W świetle powyższego przyjęcie przedmiotowej uchwały przez Radę Miasta Pionki jest uzasadnione.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIASTA PIONKI

Wojciech Maślanek

Załącznik

do uchwały Nr LXVIII/380/2023

Rady Miasta Pionki

z dnia 31 maja 2023 r.

Program opieki nad zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026

Pionki 2023

Zamawiający:

Gmina Miasta Pionki
ul. Aleja Jana Pawła II 15
26-670 Pionki

Wykonawca:

Westmor Consulting Urszula Wódkowska
Biuro: ul. Królewiecka 27, 87-800 Włocławek
Siedziba: ul. 1 Maja 1A, 87-704 Bądkowo

Autorzy:

Karolina Drzewiecka – Kierownik Projekt
Joanna Kaszubska – Konsultant

Spis treści

Spis treści.....	3
1. Wstęp.....	4
2. Podstawa prawna opracowania programu opieki nad zabytkami.....	5
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	6
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	8
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.....	8
4.2. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.....	9
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	15
5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie Gminy Miasta Pionki (analiza dokumentów programowych gminy miasta Pionki).....	15
5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy Miasta Pionki.....	17
5.2.1. Zarys historii obszaru Gminy Miasta Pionki.....	18
5.2.2. Krajobraz kulturowy.....	19
5.2.3. Zabytki nieruchome.....	22
5.2.4. Zabytki ruchome.....	23
5.2.5. Zabytki archeologiczne.....	23
5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych.....	24
5.2.7. Dziedzictwo niematerialne.....	24
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony.....	25
5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków.....	28
5.4.1 Stan zachowania zabytków znajdujących się Gminnej Ewidencji Zabytków.....	30
5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Gminy Miasta Pionki.....	34
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego – analiza szans i zagrożeń.....	38
7. Założenia programowe.....	40
7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami.....	40
7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki.....	40
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami.....	43
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami.....	44
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami.....	45
11. Załączniki.....	47
Spis tabel, rysunków i wykresów.....	67

1. Wstęp

Dziedzictwo kulturowe stanowi dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, a także dorobek czasów współczesnych. Jest to wartość materialna i niematerialna określająca nasze pochodzenie i kulturę. Na dorobek ten składają się zarówno elementy przyrodnicze, jak również wytwory i osiągnięcia cywilizacyjne ludzkości, m.in. w zakresie nauki, sztuki, architektury czy techniki. Elementem dziedzictwa kulturowego są zabytki, w tym: zabytki ruchome, zabytki nieruchome oraz zabytki archeologiczne. Są one nie tylko cennym źródłem informacji nt. życia naszych przodków, ale również ważnym elementem rozwoju społeczno-gospodarczego, bowiem bogate i różnorodne dziedzictwo kulturowe stanowi, istotną dla rozwoju lokalnych samorządów, atrakcję turystyczną. Dziedzictwo kulturowe jest zatem fundamentem tożsamości danej społeczności, dlatego ważna jest jego ochrona w celu zachowania tego dorobku dla przyszłych pokoleń.

Obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami wynika z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przyjęty w formie uchwały program stanowi element polityki samorządowej i służy podejmowaniu działań w zakresie inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, a także promowania dziedzictwa kulturowego. Powinien być narzędziem mającym na celu eksponowanie walorów krajobrazu kulturowego, jak również wykorzystanie dorobku kulturowego na cele społeczne, gospodarcze i edukacyjne. Głównym odbiorcą programu jest lokalna społeczność, w tym właściciele i użytkownicy obiektów zabytkowych, ale także wszyscy mieszkańcy danej jednostki samorządu terytorialnego, którzy poprzez swoją działalność, wpływają na zachowanie i pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego danego obszaru.

Celem opracowania **Programu opieki nad zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026** jest dążenie do poprawy stanu zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego, a przez to zachowanie piękna krajobrazu kulturowego. Program ma pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe Gminy Miasta Pionki. Wskazane w Programie działania są skierowane na poprawę stanu zabytków, ich rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców i turystów. Głównymi odbiorcami niniejszego dokumentu są mieszkańcy Gminy Miasta Pionki, którzy bezpośrednio odczuwają efekty jego wdrażania. Poprzez działania edukacyjne, realizacja Programu może budzić w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej, roli i znaczenia lokalnych wartości. Wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych wzmacnia poczucie tożsamości oraz zacieśnia procesy integracyjne w społeczności lokalnej.

Reasumując, przedmiotem niniejszego opracowania jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych Gminy Miasta Pionki, a celem jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami.

2. Podstawa prawna opracowania programu opieki nad zabytkami

Podstawą prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i opracowania programu opieki nad zabytkami jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2022 poz. 840). Ustawa określa przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków.

Ustawa wprowadza obowiązek sporządzania programów przez samorządy, zarówno na szczeblu wojewódzkim, powiatowym, jak i gminnym. W myśl art. 87 ustawy, programy opieki nad zabytkami opracowywane są na 4 lata i mają na celu w szczególności:

- Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i oprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Z realizacji programu zarząd województwa, powiatu lub burmistrz, co 2 lata sporządza sprawozdanie, które przedstawia odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy. Kolejne sporządzane programy opieki powinny uwzględniać pojawiające się nowe uwarunkowania prawne i administracyjne, zmieniające się warunki społeczne, gospodarcze i kulturowe, nowe kryteria oceny i aktualny stan zachowania zasobu oraz prowadzone okresowo oceny efektów wdrażania obowiązującego programu.

Poprzednio obowiązującym Programem opieki nad zabytkami był przyjęty uchwałą nr XVII/104/2019 Rady Miasta Pionki z dnia 20 grudnia 2019 r. Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022 dla Gminy Miasta Pionki

W dokumencie określono trzy następujące priorytety opieki nad zabytkami:

- Ochrona krajobrazu kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego
- Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego,
- Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości.

Gmina Miasta Pionki opiekę nad zabytkami realizowało przede wszystkim w formie działań z zakresu utrzymania i eksploatacji obiektów zabytkowych i kulturowych. W poprzednich latach przeprowadzony został remont gzymsów i tarasów w budynku dawnego kasyna urzędniczego przy ulicy Zakładowej 5, wykonano remont dachu oraz odnowiono elewację na budynku studni głębinowej przy ul. Polnej. Ponadto trwają prace przy rozbudowie szpitala są prowadzone przez Powiat radomski a nie Gminę oraz prace remontowe wnętrza basenów przy ul. Korczaka. Przedmiotowy Program będzie kontynuował wskazane priorytety.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Zabytki w Polsce objęte zostały ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela. Art. 5 Konstytucji RP brzmi: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”. Zaś w art. 6 ust. 1 Konstytucji RP czytamy: „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”. Natomiast art. 86 Konstytucji RP wskazuje, że „każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie”.

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest wspomniana ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2022 poz. 840). Ustawa określa m.in. przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi. Zgodnie z art. 3 ww. ustawy zabytek to „nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową”. Zabytki dzielą się na trzy zasadnicze grupy:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości,
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych,
- zabytki archeologiczne – zabytki nieruchome, będące powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożone z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytki ruchome, będące tym wytworem.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. Zadania publiczne o charakterze ponadgminnym określa ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2023 poz. 40).

Z punktu widzenia niniejszego opracowania istotne jest uwzględnienie innych uregulowań prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które znajdują się w wielu obowiązujących ustawach, w tym w:

- ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2022 poz. 503 ze zm.),
- ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. 2021 poz. 2351 ze zm.),
- ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2022 poz. 2556 ze zm.),
- ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2022 poz. 916 ze zm.),
- ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. 2021 poz. 1899 ze zm.),
- ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. 2020 poz. 194),
- ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. 2022 poz. 1327 ze zm.).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

- ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U. 2022 poz. 385),
- ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. 2022 poz. 2393).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. 2020 poz. 164 ze zm.).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022¹

Dokument stanowi załącznik do uchwały nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r. (M.P. 2019 poz. 808). Głównym celem projektu Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022 jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami, poprzez realizację trzech celów szczegółowych, podzielonych na następujące kierunki działań:

Cel szczegółowy 1: „Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego”:

1. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym;
2. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym;

Cel szczegółowy 2: „Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami”:

- 1) Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami;
- 2) Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego;

Cel szczegółowy 3: „Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa”:

1. Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa i jego wartości;
2. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

Cele Gminy Miasta Pionki w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego są spójne z celami na szczeblu krajowym i wpisują się przede wszystkim w cel strategiczny 2 i 3 oraz wzmacniają realizację kierunków działań w nich zawartych.

Strategia rozwoju kapitału społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 została przyjęta uchwałą nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 r.

Strategia zakłada trzy cele szczegółowe, które obejmują:

1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne poprzez: usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami, rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej;
2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich poprzez: tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa

¹ W związku z brakiem uchwalonego nowego Krajowego Programu Opieki nad Zabytkami na kolejne lata wykazano zgodność z dotychczas obowiązującym Programem, gdyż jego ogólne założenia nie uległy zmianie. Program przyczynia się do ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego.

w kulturze, ochronę dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury, digitalizację, cyfrową rekonstrukcję i udostępnianie dóbr kultury, umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę oraz wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą;

3. Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne poprzez: wzrost udziału sektorów kreatywnych w rozwoju gospodarczym kraju, rozwój kompetencji zawodowych na potrzeby branż kreatywnych oraz wzmocnienie potencjału kreatywnego społeczeństwa.

Założenia Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026 wpisują się w cele i założenia przyjęte w powyższej Strategii, głównie poprzez realizację celu szczegółowego 2.

4.2. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego została przyjęta uchwałą 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 r.

Nadrzędnym celem Strategii jest zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwały i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska.

W układzie celów Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku zastosowano wielowymiarowe podejście, które uwzględnia złożoność wszystkich sfer działalności człowieka. Wizję, cel główny i cele strategiczne województwa przedstawiono na rysunku poniżej.

Rysunek 1. Struktura celów rozwojowych województwa mazowieckiego

WIZJA Mazowsze z Warszawą, Warszawa ku Europie					
CEL GŁÓWNY Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałą i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska					
Obszar	GOSPODARKA	DOSTĘPNOŚĆ	ŚRODOWISKO I ENERGETYKA	SPOŁECZENSTWO	KULTURA I DZIEDZICTWO
Nazwa celu	Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze	Dostępne i mobilne Mazowsze	Zielone, niskoemisyjne Mazowsze	Mazowsze zintegrowane społecznie	Mazowsze bogate kulturowo
Opis celu	Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego	Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki	Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia
Wymiar terytorialny	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO				

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku Innowacyjne Mazowsze

W Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku uwzględniony został ramowy cel strategiczny Kultura i dziedzictwo, który zakłada wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia.

W ramach kierunków działań wskazano m.in. na:

- ochronę i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego,
- wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału dziedzictwa kulturowego i turystycznego dla rozwoju gospodarczego i promocji województwa,
- upowszechnienie kultury i twórczości,
- kreowanie miast i wsi jako centrów aktywności kulturalnej i turystycznej.

Wyżej wymienione założenia uwzględnione zostały również w Programie opieki nad Zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026. Wspólnie dokumenty te przyczynią się do zachowania dziedzictwa kulturowego województwa mazowieckiego.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego

Przedmiotowy Plan został przyjęty uchwałą Nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa stanowi podstawowe narzędzie dla kształtowania przez samorząd wojewódzki regionalnej polityki przestrzennej.

Prowadząc politykę rozwoju, Samorząd Województwa Mazowieckiego dąży do zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju, zachowania spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej, wzrostu konkurencyjności gospodarki regionu oraz tworzenia nowych miejsc pracy. Podejście zintegrowanego planowania rozwoju łączy aspekty społeczne, gospodarcze i środowiskowe. W Planie uwzględniono też kwestie związane z ochroną dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego, przez co ochrona zabytków realizowana przez poszczególne samorządy gminne powinna uwzględniać zapisy planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego. Do form ochrony zabytków należą także ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Na terenie województwa mazowieckiego znajdują się obiekty i obszary uznane za dobra kultury współczesnej, których ochrona ma na celu zachowanie dla przyszłych pokoleń. Województwo mazowieckie cechuje również znaczne zróżnicowanie krajobrazów kulturowych.

W zakresie zachowania ciągłości dziedzictwa kulturowego i ochrony krajobrazów kulturowych w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego wskazuje się:

- obszary i obiekty o istotnym znaczeniu dla województwa mazowieckiego z zakresu ochrony krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:
 - obszary i obiekty objęte ochroną prawną,
 - postulowane parki kulturowe,
 - pasma przyrodniczo-kulturowe,
 - regiony etnograficzne oraz krainy historyczne,
 - ośrodki tożsamości kulturowej regionu,
 - dobra kultury współczesnej.

Określono również następujące działania, mające na celu zachowanie ciągłości dziedzictwa kulturowego:

- realizację zadań wskazanych w wojewódzkim programie opieki nad zabytkami;
- zachowanie i kreowanie ładu przestrzennego, zachowanie walorów krajobrazu kulturowego oraz kształtowanie pasm przyrodniczo-kulturowych o znaczeniu regionalnym poprzez:
 - przeciwdziałanie negatywnym efektom urbanizacji i rurbanizacji;
 - wzmacnianie przestrzennych walorów obiektów oraz układów przestrzennych (w tym obiektów i obszarów przemysłowych) poprzez rewitalizację, restaurację oraz rekultywację;

- ochronę, rewitalizację i rewaloryzację obiektów i obszarów historycznych (zwłaszcza architektury drewnianej i przemysłowej, dworskiej, obronnej, dorobku nauki i techniki) w tym zabytków mających znaczenie symboliczne;
- odbudowę i rekonstrukcję dóbr należących do światowego i krajowego dziedzictwa po zniszczeniu w wyniku konfliktów zbrojnych lub katastrof spowodowanych zagrożeniami naturalnymi;
- wykorzystanie sieci miast historycznych oraz atrakcji krajobrazowo-architektonicznych, m.in. dla wyznaczania szlaków turystyki kulturowej;
- tworzenie muzeów,
- ochronę regionów etnograficznych oraz krain historycznych, jako cennych i charakterystycznych krajobrazów kulturowych, również jako element współpracy oraz rozwoju powiązań z sąsiadującymi województwami.

Zapisy zawarte ww. Planie zostały uwzględnione podczas sporządzania Programu opieki nad Zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026.

Program opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim 2022 - 2025

Dokument stanowi załącznik do uchwały nr 1721/267/21 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 26 października 2021 r. Jego realizacja przyczyni się do otoczenia dziedzictwa województwa właściwą opieką, z zachowaniem zasady możliwie pełnego włączenia obiektów zabytkowych i niematerialnych elementów dziedzictwa w nurt współczesnego życia województwa mazowieckiego.

W celu osiągnięcia założeń Programu zdiagnozowano kluczowe problemy, wyznaczono trzy obszary strategiczne, a do nich wskazano cele.

Tabela 1. Cele strategiczne Programu opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim 2022-2025

OBSZAR STRATEGICZNY A: EDUKACJA KSZTAŁTUJĄCA ŚWIADOMOŚĆ I POSTAWY
Cel strategiczny A.1. Wsparcie edukacyjne samorządów lokalnych i właścicieli zabytków
Cel strategiczny A.2. Kształtowanie postawy zainteresowania dziedzictwem
OBSZAR STRATEGICZNY B: OPTIMALIZACJA SYSTEMU DOSTĘPU DO ŚRODKÓW
Cel strategiczny B.1. Zoptymalizowanie systemu dotacji wojewódzkich
Cel strategiczny B.2. Dbłość o zabytki własne województwa
OBSZAR STRATEGICZNY C: SKUTECZNE NARZĘDZIA DZIAŁANIA
Cel strategiczny C.1. Ograniczanie ryzyka utraty najbardziej zagrożonych elementów dziedzictwa
Cel strategiczny C.2. Wzmocnienie potencjału promocyjnego zabytków

Źródło: Program opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim 2022 – 2025

Świadoma reinterpretacja dziedzictwa jest elementem budowy wspólnej tożsamości i przyczynia się do tworzenia więzi międzyludzkich i zaufania, które ułatwia interakcje oraz współdziałanie, jest kluczowym czynnikiem rozwoju kapitału społecznego. Jedynie zadbane, dobrze eksponowany obiekt jest postrzegany przez społeczeństwo jako wartość. Zabytek pojmowany w ten sposób oddziałuje na stan gospodarki i przyczynia się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, podnosi jego walory i wzmacnia jego pozycję. Działania zawarte w Programie opieki nad Zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026 są spójne z kierunkami działań zawartymi w wojewódzkim programie opieki nad zabytkami.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego do 2030 roku

Strategia została przyjęta uchwałą nr 503/XLVIII/2022 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 21 października 2022 roku.

Wizja rozwoju Powiatu Radomskiego brzmi następująco: Powiat Radomski to miejsce bezpieczne i przyjazne, którego mieszkańcy tworzą nowoczesną wspólnotę świadomą swojej tożsamości lokalnej.

W ramach Strategii zostały wyznaczone cele strategiczne oraz operacyjne, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 2. Cele strategiczne oraz operacyjne wyznaczone w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego do 2030 roku

CELE STRATEGICZNE		
Cel strategiczny I: Zapewnienie mieszkańcom Powiatu wysokiego standardu życia poprzez podnoszenie jakości i dostępności usług w obszarze zdrowia, edukacji i pomocy społecznej	Cel strategiczny II: Zrównoważony i spójny rozwój przestrzenny Powiatu przy zachowaniu jego walorów przyrodniczych	Cel strategiczny III: Wzrost konkurencyjności Powiatu dzięki wykorzystaniu jego potencjału gospodarczego, kulturalnego oraz turystycznego
CELE OPERACYJNE		
1.1: Rozwój usług pomocy społecznej, pieczy zastępczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	2.1: Poprawa dostępności komunikacyjnej Powiatu i mobilności mieszkańców	3.1: Rozwój przedsiębiorczości oraz przeciwdziałanie bezrobociu
1.2: Podniesienie jakości kształcenia i rozwój placówek edukacyjnych Powiatu	2.2: Rozwój współpracy w zakresie kształtowania atrakcyjnej przestrzeni publicznej dla mieszkańców i przedsiębiorców	3.2: Rozwój infrastruktury turystycznej
1.3: Zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców Powiatu	2.3: Poprawa stanu środowiska naturalnego	3.3: Promocja Powiatu i jego oferty turystyczno-gospodarczej

Źródło: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego do 2030 roku

Cele strategiczne, jak i cele operacyjne zawarte w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego odnoszą się m.in. do ochrony dziedzictwa kulturowego. Założenia przedmiotowego Programu są spójne ze Strategią głównie w zakresie realizacji Celu strategicznego III Wzrost konkurencyjności Powiatu dzięki wykorzystaniu jego potencjału gospodarczego, kulturalnego oraz turystycznego.

Wspólnie, dokumenty te przyczynią się do zachowania walorów kulturowych Powiatu Radomskiego.

Program Opieki nad Zabytkami powiatu radomskiego na lata 2020 – 2023

Program Opieki Nad Zabytkami Powiatu Radomskiego na lata 2020-2023 został przyjęty uchwałą nr 176/XVI/2020 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 31 stycznia 2020 r.

Dokument charakteryzuje dziedzictwo kulturowe na terenie powiatu i określa zadania planowane do realizacji w okresie jego obowiązywania. Zadania te przedstawione zostały w tabeli poniżej.

Tabela 3. Zadania w ramach Programu Opieki nad zabytkami powiatu radomskiego na lata 2020 - 2023

Lp.	Zadania	Planowany termin
1.	Rozbudowa działu poświęconego zabytkom powiatu, ich popularyzacji i ochronie, na stronie internetowej Starostwa Powiatowego	2020-2023
2.	Opracowanie zasad ustanawiania społecznych opiekunów zabytków (w tym zarządzenie Starosty Radomskiego) i prowadzenie listy społecznych opiekunów zabytków..	2020-2023
3.	Rewaloryzacja budynku szpitalnego w Pionkach, usytuowanego w strefie ochrony konserwatorskiej, w ramach zadania; „Poprawa stanu infrastruktury Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach poprzez rozbudowę infrastruktury, rewitalizację istniejącego budynku w jednej lokalizacji wraz z dokumentacją, nadzorem inwestorskim oraz zakup pierwszego wyposażenia”.	2022-2023
4.	Popularyzacja i ochrona dziedzictwa kulturowego powiatu poprzez publikacje książki pt. „Dwory i pałace południowej części województwa mazowieckiego. Powiat radomski (i okolice).”, autorstwa mgr. Wiesława M. Kowalika, oraz w kwartalniku „Nasz powiat radomski”, wydawanym przez Starostwo Powiatowe.	2020-2023
5.	Wydawanie przez Starostę, na wniosek Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, decyzji o zabezpieczeniu obiektów zabytkowych zagrożonych zniszczeniem lub uszkodzeniem, w formie ustanowienia czasowego zajęcia, do czasu usunięcia zagrożenia lub o ile usunięcie zagrożenia nie jest możliwe, wywłaszczenie tych obiektów na wniosek Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przez Starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy, na terenie której położony jest obiekt.	2020-2023
6.	Zorganizowanie, z udziałem Urzędu Ochrony Zabytków, konferencji poświęconej dworom regionu radomskiego.	2020-2023
7.	Udział Starostwa Powiatowego oraz podległych mu jednostek w targach i wystawach zewnętrznych:	2020-2023

Lp.	Zadania	Planowany termin
	— prezentacja zabytków jako produktu stanowiącego ofertę na rynku turystycznym, — upowszechnianie publikacji na temat dziedzictwa kulturowego regionu.	
8.	Spotkania szkoleniowe (w razie potrzeby), popularyzacja przepisów prawa dotyczących ochrony zabytków wśród właścicieli obiektów położonych na terenie Powiatu, za pośrednictwem publikacji i strony internetowej.	2020-2023

Źródło: Program Opieki nad zabytkami powiatu radomskiego na lata 2020 - 2023

Działalność Powiatu w zakresie ochrony dziedzictwa kultury zostanie uzupełniona poprzez realizację gminnych programów opieki nad zabytkami. Realizacja założeń Programu opieki nad Zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026 jest zgodna z działaniami przewidzianymi do wdrożenia przez Powiat Radomski.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie Gminy Miasta Pionki (analiza dokumentów programowych gminy miasta Pionki)

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Pionki

Ostatnia aktualizacja Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Pionki została przyjęta uchwałą nr XLIX/294/2022 Rady Miasta Pionki z dnia 23 lutego 2022 r. Dokument ten określa kierunki działań w zakresie różnych funkcji działalności Gminy Miasta Pionki, w tym m.in. funkcji kulturowych. W Studium wskazano obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Przedsięwzięcia planowane w Programie opieki nad zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026 są spójne ze założeniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i określonymi w nim kierunkami dotyczącymi rozwoju i zagospodarowania przestrzennego Gminy Miasta Pionki, w szczególności z zakresu ochrony wartości kulturowych.

Wobec powyższego należy stwierdzić, że Program opieki nad zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026 jest spójny ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miasta Pionki.

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Na terenie miasta funkcjonują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Poniżej przedstawiono obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy miasta Pionki, w których znajdują się wytyczne w zakresie zabytków i dziedzictwa kulturowego.

Tabela 4. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze miasta, gdzie znajdują się zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (stan na grudzień 2022 r.)

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
1.	Uchwała nr XXXII/143/97 Rady Miejskiej w Pionkach z dnia 25 kwietnia 1997 r.	<p>§ 9</p> <p>3. Noworealizowane obiekty winny być dostosowane do zabytkowego charakteru obiektu.</p> <p>4. Wszelka działalność inwestycyjna na terenie UZ winna być uzgodniona z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, dotyczy to także terenów zadrzewionych.</p>
2.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku.	<p>§ 45</p> <p>1. Ustala się tereny i obiekty środowiska kulturowego</p> <p>1) Wyznacza się obiekty objęte ochroną prawną wpisane do rejestru zabytków</p> <p>a) kościół parafialny p.w. Św. Barbary (murowany, neobarokowy z początku XX w.)</p> <p>b) willa (w stylu neorenesansowym, z początku XX w.) - siedziba ZUS</p> <p>2) wskazuje się cenne obiekty architektoniczne predysponowane do objęcia ochroną prawną</p> <p>a) Legionówka (przy ul. 15 Stycznia)</p> <p>b) dworzec PKP Pionki Główne</p> <p>c) willa z 1925 r. (obecnie przedszkole)</p> <p>d) kasyno</p> <p>e) budynek kasy chorych</p> <p>3) wskazuje się strefę zainteresowania konserwatorskiego w granicach której znajdują się obszary predysponowane do objęcia ochroną prawną jako zabytkowy układ urbanistyczny miasta</p> <p>4) wskazuje się miejsca pamięci narodowej</p> <p>a) obelisk ku czci ofiar faszyzmu 1939-1945</p> <p>b) pomnik ku czci poległych pracowników Pronitu w latach 1939-1945</p> <p>c) cmentarz - mogiły żołnierzy września, partyzantów i pomordowanych w latach 1934-1945</p> <p>d) krzyż w miejscu egzekucji 1940-1944.</p> <p>2. Ustala się zasady ochrony środowiska kulturowego</p> <p>1) Na obszarach strefy zainteresowania konserwatorskiego dopuszcza się unowocześnianie i uzupełnianie podstawowych potrzeb oraz działania restrukturyzacyjne i adaptacyjne obiektów, z warunkiem zachowania wartości historycznych i społeczno-kulturowych. Wskazuje się potrzebę opracowania „Studium konserwatorskiego”, które określiłoby w granicach strefy zainteresowania konserwatorskiego obszary ochrony konserwatorskiej i ich zasady użytkowania.</p> <p>2) dopuszcza się modernizację, przebudowę, rozbudowę obiektów zabytkowych lub predysponowanych do objęcia ochroną prawną jedynie za zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
3.	Uchwała nr XLI/271/2017 Rady Miasta Pionki z dnia 28 marca 2017 r.	§ 9 Sformułowanie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej, obejmujących ochronę obiektów, stanowiących zespół lokalnej architektury przemysłowo-mieszkaniowej z okresu industrializacji miasta, w szczególności poprzez ochronę gabarytów, kształtów i pokrycia dachów oraz materiałów i kolorystyki wykończenia ww. obiektów (§ 9).

Źródło: Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie miasta

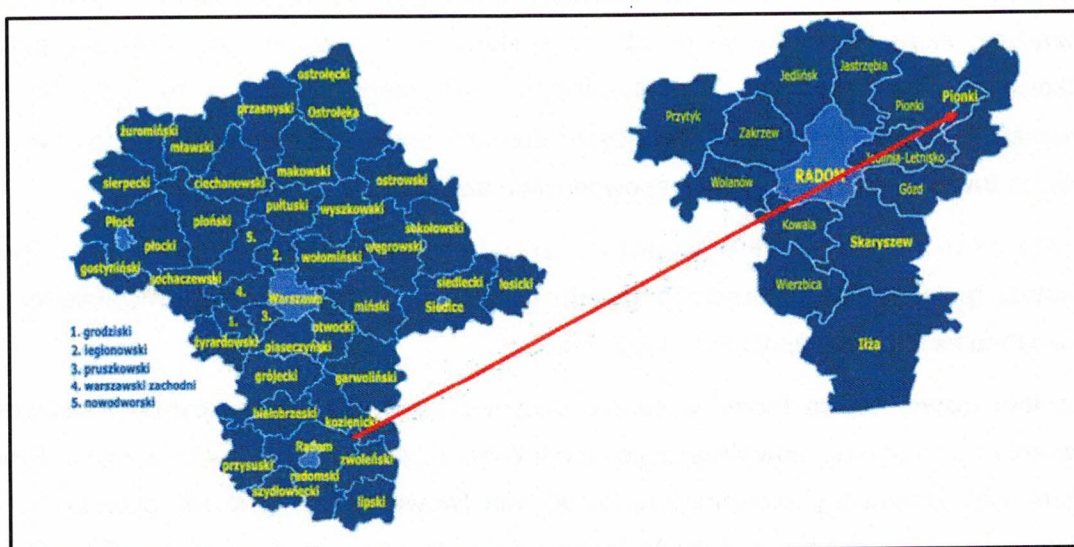
5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy Miasta Pionki

Gmina Miasta Pionki położona jest w południowej części województwa mazowieckiego, we wschodniej części powiatu radomskiego.

Obszar Pionek znajduje się w strefie recesji łądolodu środkowopolskiego, który rozciąga się od podnóża Gór Świętokrzyskich, usytuowanego w południowej części województwa mazowieckiego, na pograniczu Małopolski i Mazowsza. Miasto od strony północnej okala Puszcza Kozienicka, będąca największym kompleksem leśnym w tej części Polski.

Gmina Miasta Pionki graniczy z gminą wiejską Pionki oraz gminą miejsko-wiejską Jedlnia Letnisko.

Rysunek 2. Położenie Gminy Miasta Pionki na tle powiatu radomskiego i województwa mazowieckiego

Źródło: www.gminy.pl

5.2.1. Zarys historii obszaru Gminy Miasta Pionki

Pierwsze wzmianki o ziemiach, na których znajduje się Miasto Pionki, pochodzą z czasów panowania Władysława Jagiełły i datowane są na 1391 r. Historia tego obszaru wiąże się z dwoma młynami i ich właścicielami: Pianki (Pijanka, Piąki, Pijąka, Pionka) i Zagożdżona (Zagwozdzon, Zagwózdzon, Zagozdzon). Owe młyny usytuowane były na rzece Zagożdżonce. Pierwszy położony był przy Stawie Górnym w Pionkach, a drugi przy obecnej ul. Zwoleńskiej (na wysokości nieistniejącego Stawu Dolnego). Młyny należały do folwarku mającego swoją siedzibę w Jedlni, będącego własnością królewską.

Chłopi z Pionek i Zagożdżona zajmowali się głównie uprawą roli i hodowlą zwierząt, zaś dodatkowym zajęciem było bartnictwo. Z powodu słabych gleb uprawiali oni głównie żyto, zbierali siano z łąk, hodowali świnie, krowy i woły. W XVIII wieku w najbogatszych gospodarstwach pojawiły się pierwsze konie. Gospodarze z tego obszaru pod względem majątkowym dzielili się na 3 grupy: zamożnych, średniozamożnych i ubogich. Z uwagi na brak informacji o powierzchni ziemi uprawnej w poszczególnych gospodarstwach, podstawowym kryterium przynależności do jednej z tych grup było posiadanie zwierząt gospodarskich i barci leśnych.

Rozwój osiedli był powolny, choć widoczny. Pod koniec XVIII wieku w Zagożdżonie obok młyna, tartaku, browarku i karczmy istniało prawdopodobnie 6 gospodarstw rolnych, a w Pionkach 2. Okres najdawniejszych dziejów Pionek i Zagożdżona trwał stosunkowo długo, bo ponad 400 lat. Wydarzenia polityczne bądź militarne o skali ogólnokrajowej (jak np. „potop szwedzki”) nie wpłynęły znacząco na losy ich mieszkańców, gdyż młyny na Zagożdżonce pozostały nienaruszone.

Znaczący rozwój regionu miał miejsce w okresie międzywojennym. Proces ten rozpoczął się po podjętej w 1922 roku decyzji o budowie Państwowej Wytwórni Prochów i Materiałów Kruszących, która stanowiła ważny obiekt, o kluczowym znaczeniu dla realizacji polityki wojskowej II Rzeczypospolitej. Zlokalizowanie nowoczesnej produkcji na południowych obrzeżach Puszczy Kozienickiej, będących terenami słabo zaludnionymi i oddalonymi od głównych traktów komunikacyjnych, spowodowało szybki rozwój regionu.

W 1931 roku z gminy Jedlnia wyłączone zostały miejscowości Zagożdżon oraz Pionki i powstała gmina Pionki, z siedzibą urzędu gminnego w Zagożdżonie. Oficjalnie nazwę Zagożdżona na Pionki zmieniono w 1932 roku.

Przez lata rozwój Miasta Pionki w bardzo dużym stopniu uzależniony był od Państwowej Wytwórni Prochu i Materiałów Kruszących (po II Wojnie Zakładu Tworzyw Sztucznych „Pronit” w Pionkach). Przemiany ekonomiczne lat 90-tych (wówczas nastąpiło też przekształcenie Zakładu w spółkę skarbu państwa) doprowadziły do tego, iż działalność ZTS „Pronit”

zakończyła się przewlekłym procesem upadłościowym. W początkach 2000 roku spółka utraciła płynność finansową i ogłoszono upadłość. Na terenie Miasta pozostała jednak unikalna infrastruktura, której rozwój zawdzięcza się ulokowaniu przemysłu na tym obszarze. Miasto jest słynne również z produkcji płyt gramofonowych w zakładach „Pronit”.

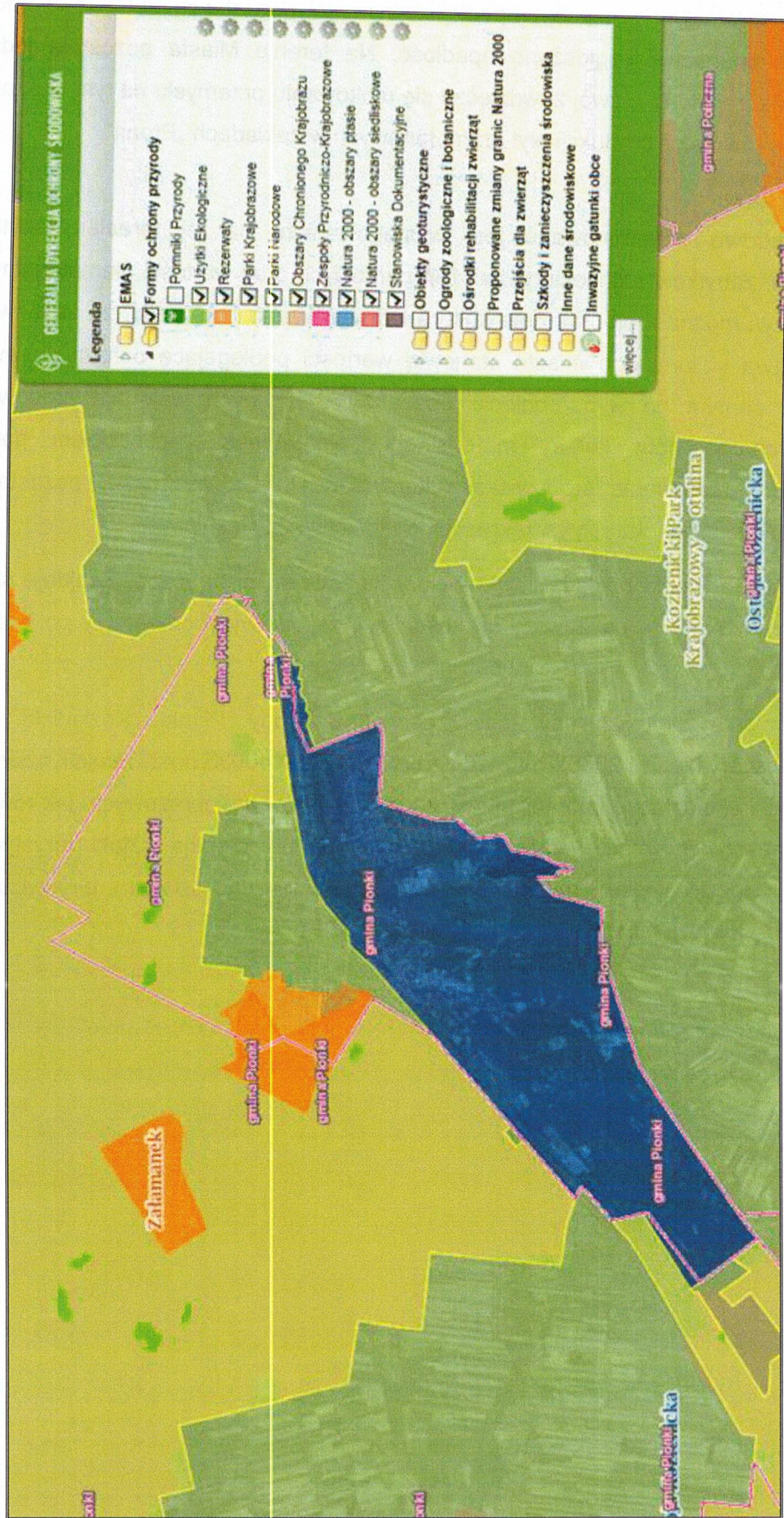
5.2.2. Krajobraz kulturowy

Środowisko kulturowe determinowane jest występowaniem na jej terenie: zabytków archeologicznych, zabytków architektury, założeń parkowych oraz wartości niematerialnych, do których zaliczyć można krajobraz oraz kulturę ludową. Warto podkreślić, że zachowane zasoby dziedzictwa kulturowego miasta stanowią wartości podlegające ochronie prawnej i pozwalają tym samym na wyodrębnienie obszarów o istotnych walorach środowiska kulturowego. Ochrona dóbr kultury materialnej i niematerialnej jest celem polityki przestrzennej, a kształtowanie środowiska kulturowego wpływa na rozwój pozostałych dziedzin regionu, takich, jak: turystyka, rekreacja, osadnictwo czy leśnictwo.

Obszar gminy miasta Pionki posiada liczne walory kulturowe i historyczne. Znajduje się tu wiele obiektów zabytkowych, począwszy od kościołów, zabytkowych cmentarzy po budynki mieszkalne.

W granicach miasta zlokalizowany jest rezerwat przyrody Pionki, Kozienicki Park Krajobrazowy, obszary Natura 2000: Puszcza Kozienicka PLH140035 oraz Ostoja Kozienicka PLB140013, użytki ekologiczne i pomniki przyrody. Do walorów krajobrazowych, jak również rekreacyjnych należy Puszcza Kozienicka, przez którą przebiegają szlaki turystyczne umożliwiające wycieczki piesze i rowerowe. Miasto jest połączone szlakami turystycznymi z Radomiem, Warką, Kozienicami, Dęblinem, Zwoleniem i Puławami.

Rysunek 3. Formy ochrony przyrody w granicach Gminy Miasta Pionki

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy>

Środowisko kulturowe gminy miasta Pionki determinowane jest występowaniem na jego terenie głównie zabytków architektury. Warto podkreślić, że zachowane zasoby dziedzictwa kulturowego stanowią wartości podlegające ochronie prawnej i pozwalają tym samym na wyodrębnienie obszarów o istotnych walorach środowiska kulturowego. Ochrona dóbr kultury materialnej i niematerialnej jest celem polityki przestrzennej, a kształtowanie środowiska kulturowego wpływa na rozwój pozostałych dziedzin regionu, takich, jak: turystyka, rekreacja, czy osadnictwo.

Działalność kulturalną na tym obszarze prowadzi Miejski Ośrodek Kultury (MOK). Polega ona na organizowaniu m.in. koncertów przedstawić, wystaw, seminariów, projekcji filmowych czy konferencji. MOK posiada wyposażenie techniczne, które pozwala na organizację imprez plenerowych oraz studyjnych.

Na terenie miasta działają ponadto dwie biblioteki: Miejska Biblioteka Publiczna w Pionkach oraz Filia Biblioteki Pedagogicznej w Radomiu. Oferują one mieszkańcom dostęp do materiałów bibliotecznych tj. książek, gazet, czasopism. Ponadto instytucje te zajmują się organizacją wystaw artystycznych oraz promocją czytelnictwa na terenie miasta.

Miasto Pionki posiada stadion sportowy. Obiekt został oddany do użytku na początku lat 30-tych XX w. Znajduje się on w centralnej części miasta, wyposażony jest w pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej o nawierzchni trawiastej, trawiaste boisko treningowe, bieżnię lekkoatletyczną dookólną oraz skocznnię do skoku w dal. Na stadionie odbywają się liczne zawody sportowe m.in. mecze piłki nożnej drużyn seniorskich i młodzieżowych, zawody strażackie, olimpiady młodzieżowe, zawody lekkoatletyczne oraz powiatowe igrzyska sportowe.

Oprócz stadionu Gmina Miasto Pionki dysponuje szeroką ofertą obiektów sportowych, z których mogą korzystać mieszkańcy, jak i turyści. Wydział Sportu i Rekreacji Urzędu Miasta Pionki zarządza także następującymi obiektami sportowymi i rekreacyjnymi: halą sportową, Ośrodkiem „Staw Górny”, basenem miejskim, kompleksem boisk „Orlik 2012”, lodowiskiem „Biały Orlik”, placami zabaw, Centrum rekreacyjno – rozrywkowym „Ogródek Jordanowski”.

W Miejskim Ośrodku Kultury w Pionkach funkcjonuje Izba Regionalna „Czarna Płyta”. W Izbie zostały zgromadzone pamiątki z czasów, kiedy w Pionkach istniała największa tłocznia płyt gramofonowych w Polsce, w której przez ponad trzy dekady (w latach 1957-1991) produkowano płyty gramofonowe dla odbiorców muzycznych w całym kraju. W Izbie Czarnej Płyty można zobaczyć m.in. kolekcję starych płyt (winylowych oraz szelakowych), metalowych pozytywów oraz negatywów płyt, pocztówek dźwiękowych i gramofonów.

Na terenie miasta działają liczne kluby, organizacje i stowarzyszenia, które aktywizują i integrują lokalną społeczność. Są to m.in.: Lokalna Organizacja Turystyczna Ziemi Radomskiej, Stowarzyszenie Artystyczne-Muzykalne Pionki, Stowarzyszenie Klub „Amazonki” w Pionkach, Stowarzyszenie „Przyjazny Dom”, Stowarzyszenie Seniorów „Złota Jesień”, Pionkowskie Towarzystwo Rowerowe, Klub Żeglarski Pionki, Stowarzyszenie Pionkowskie Morsy i Sportowy, Klub Sportowy TopSin, Stowarzyszenie Ochotniczy Oddział Kawalerii w Barwach 22 Pułku Ułanów Podkarpackich.

5.2.3. Zabytki nieruchome

Do nieruchomych zabytków na terenie miasta należą przede wszystkim zabytki architektury sakralnej. Z architektury świeckiej do zabytków nieruchomych na terenie miasta zalicza się przede wszystkim zespoły pałacowe, dwory, parki i budynki gospodarcze.

Na terenie miasta występują zabytki nieruchome ujęte w rejestrze zabytków województwa, prowadzonego przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wykaz zabytków nieruchomych ujętych w rejestrze zabytków wykazano w rozdziale 5.3 niniejszego Programu, natomiast te ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków wykazano w załączniku nr 1.

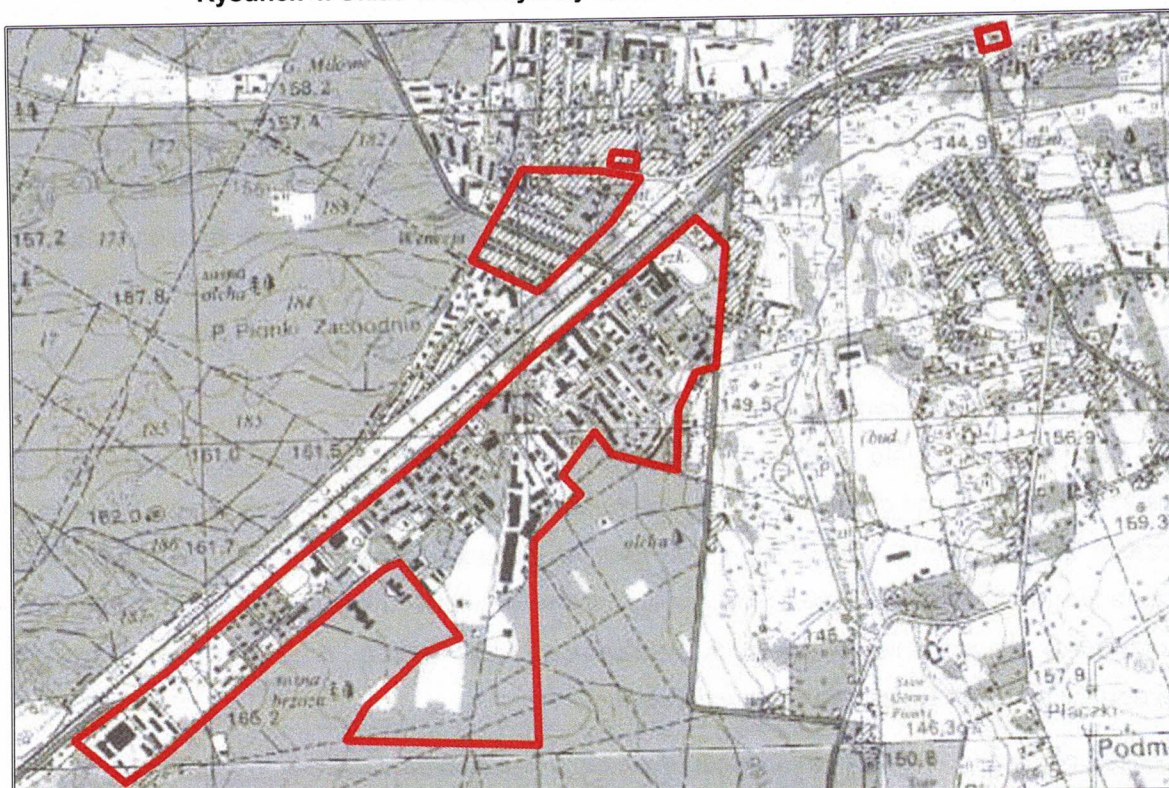
Zabytki nieruchome są w różnym stanie utrzymania. W przypadku wielu zabytków konieczne jest podjęcie prac remontowych i rewaloryzacyjnych w celu odzyskania ich dawnej świetności.

Na terenie Miasta ochroną objęty został również zabytkowy układ urbanistyczny Miasta, w którym wyznaczone są następujące strefy konserwatorskie:

- teren istniejącego Szpitala Rejonowego,
- tzw. działki za torem,
- tzw. działki za stawem,
- teren zabudowy jednorodzinnej sprzed 1939 roku,
- teren położony pomiędzy ul. Radomską, Al. Jana Pawła II, Fabryczną, Zakładową, obejmujący częściowo tereny po byłych zakładach ZTS Pronit.

Granice ww. układu urbanistycznego przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 4. Układ urbanistyczny na terenie Gminy Miasta Pionki

Źródło: Karta adresowa zabytku nieruchomego – układu urbanistycznego Gminy Miasta Pionki

5.2.4. Zabytki ruchome

Rejestr zabytków ruchomych prowadzony jest przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.

Do rejestru nie są wpisywane obiekty wpisane do inwentarza muzeum lub wchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego. Zasoby muzealne i archiwalne chronione są na podstawie odrębnych przepisów.

Gmina Miasto Pionki nie posiada wpisanych zabytków ruchomych do rejestru.

5.2.5. Zabytki archeologiczne

Zabytkiem archeologicznym jest zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem. Stanowiska archeologiczne to materialne ślady działalności ludzi. W ich obrębie grupują się zazwyczaj pozostałości licznych powstających i zamierających

kolejno osad. Do stanowisk archeologicznych zaliczyć możemy m.in. cmentarzyska, obozowiska, ślady epizodycznej działalności człowieka, pracownie, skarby itp.

Spośród zabytków archeologicznych największe znaczenie dla odtworzenia historii miejscowego osadnictwa mają dwa typy stanowisk: osady i cmentarzyska. Szczególną wartość przedstawiają tzw. stanowiska wielokulturowe, czyli takie, w obrębie których odkryto ślady pobytu kilku następujących po sobie grup ludności reprezentujących odmienne kultury archeologiczne i różny poziom rozwoju i umiejętności.

Na terenie gminy miasta Pionki nie występują zabytki archeologiczne.

5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

W 1956 roku na terenie miasta rozpoczęła się produkcja polichlorku winylu do wytwarzania wolnoobrotowych płyt gramofonowych, powszechnie znanych jako płyty winylowe. W tamtym czasie Zakład „Pronit” był jedynym w Polsce producentem masy płytowej. Tłocznia przez ponad trzy dekady produkowała płyty gramofonowe dla odbiorców muzycznych w całej Polsce, zazwyczaj na zlecenie ówczesnych wydawnictw muzycznych, a w końcowej dekadzie produkcji także pod własnym wydawnictwem.

Na terenie gminy miasta Pionki znajduje się Izba Regionalna „Czarna Płyta” upamiętniająca historię wytwarzanych płyt gramofonowych. Mieści się ona w budynku MOK budynek B na ul. Zakładowej 5. W Izbie można zobaczyć m.in. kolekcję: starych płyt (winylowych oraz szelakowych), metalowych pozytywów oraz negatywów płyt, pocztówek dźwiękowych i gramofonów.

5.2.7. Dziedzictwo niematerialne

Ochrona niematerialnego dziedzictwa kulturowego jest celem Konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 2003 r. Niematerialne dziedzictwo kulturowe przejawia się m.in. w następujących dziedzinach: tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego, sztuki widowiskowe, zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne, wiedza i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata, umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym.

W rozumieniu Konwencji UNESCO „niematerialne dziedzictwo kulturowe” oznacza praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności, jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową, które wspólnoty, grupy i, w niektórych przypadkach, jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego. To niematerialne dziedzictwo kulturowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, jest stale odtwarzane przez wspólnoty i grupy w relacji z ich otoczeniem, oddziaływaniem przyrody i ich historią oraz zapewnia im poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz ludzkiej kreatywności.

Do dziedzictwa niematerialnego gminy miasta Pionki można zaliczyć różnego rodzaju organizowane imprezy i wydarzenia kulturalne m.in. o charakterze rocznicowym, patriotycznym i upamiętniającym oraz również wydarzenia rekreacyjne, sportowe, muzyczne, literackie itp.

Przykładem wartym uwagi jest organizowany Ogólnopolski Festiwal Piosenki z Czarnego Krążka. We wrześniu 2021 r. miała miejsce już V edycja festiwalu. Impreza wzbudza coraz większe zainteresowanie wśród wykonawców z całego kraju. Ponadto wielu z nich dzięki uczestnictwu w festiwalu ma często okazję odwiedzić miasto po raz pierwszy, w tym zwiedzić Izbę Czarnej Płyty oraz poznać historię tłoczni płyt gramofonowych „Pronit”. Na terenie miasta odbywają się także inne ogólnopolskie festiwale: „XX Ogólnopolski Festiwal Kolęd i Pastorałek „Staropolskie Kolędowanie” oraz XX Ogólnopolski Turniej Recytatorski Literatury Klasycznej im. Jana Kochanowskiego.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Zabytki w rejestrze zabytków

Rejestr zabytków, dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy oraz zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Do rejestru nie wpisuje się zabytku: wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa, wpisanego do inwentarza muzeum, a także wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego.

Obiekty, zespoły oraz założenia urbanistyczne wpisane do rejestru zabytków są objęte rygorami prawnymi, które wynikają z obowiązujących przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wszelkie prace konserwatorskie, restauratorskie czy roboty budowlane, prowadzenie badań, zmiany przeznaczenia zabytków wpisanych do rejestru, itp. wymagają uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. 2021 poz. 81) precyzuje wymagania względem osób prowadzących prace przy obiektach zabytkowych.

Rozporządzenie określa tryb wydawania pozwoleń na:

- prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie prac restauratorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie prac restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie badań architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- przemieszczenie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków,
- trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru zabytków, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje,
- dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków,
- zmianę przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru zabytków lub sposobu korzystania z tego zabytku,
- umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru zabytków urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz napisów,
- prowadzenie badań archeologicznych,
- poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania,
- wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku,
- podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru zabytków.

Rozporządzenie określa także dane i informacje, które powinny zawierać wnioski o wydanie ww. pozwoleń, dokumentacja dołączana do tych wniosków, niezbędna do ich rozpatrzenia, dane i informacje, które zawierają te pozwolenia oraz warunki, które mogą zostać w nich zastrzeżone, a także elementy, które zawiera dokumentacja prac konserwatorskich i prac restauratorskich prowadzonych przy zabytku ruchomym wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz dokumentacja badań archeologicznych.

Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków z terenu gminy miasta Pionki przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 5. Wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się na terenie gminy miasta Pionki wpisanych do rejestru zabytków

Obiekt	Czas powstania	Adres	Nr Rejestru	Data wpisu
Kościół murowany p.w. św. Barbary – ochrona w granicach cmentarza przykościelnego	1922-1929	ul. Al. Jana Pawła II 1	A-372	05.01.1988
Willa murowana (obecnie siedziba ZUS) – ochrona w granicach posesji	I. 20-te XX w.	ul. Spokojna 3	A-533	23.06.1993
Budynek „starej poczty”	I. 20-te XX w.	ul. Al. Jana Pawła II 17	A-1198	27.04.2011
Dawna Willa Wytworni Prochu, (obecnie Biblioteka pedagogiczna)	I. 20-te XX w.	ul. Radomska 7	A-1478	20.11.2017
Dworzec kolejowy murowany	I. 20-te XX w.	ul. Zwycięstwa 1a	A-1477	20.11.2017
Budynek murowany – dawne Kasyno Urzędnicze	I. 20-te XX w.	ul. Zakładowa 5	A-1637	28.11.2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pionki oraz rejestru zabytków: <https://nid.pl/>

Zabytki w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Obiekty zabytkowe zlokalizowane na terenie miasta Pionki ujęto w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków.

Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru, do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku. Zgoda ta nie jest wymagana w przypadku włączenia karty ewidencyjnej zabytku nieruchomego.

Wpis do wojewódzkiej ewidencji zabytków nie wywołuje skutków prawnych, ale rodzi pewne obowiązki informacyjne. Zgodnie z art. 28 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego do rejestru lub zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

- uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zdarzenia,
- zagrożeniu dla zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zagrożenia,
- zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany,
- zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.

W przypadku zabytków nieruchomych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków zastosowanie ma również art. 31 ust. 1a ww. ustawy, zgodnie z którym osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która zamierza realizować:

1. Roboty budowlane przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru lub objętym ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub znajdującym się w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków;
2. Roboty ziemne lub dokonać zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego jest obowiązana, z zastrzeżeniem art. 82a ust. 1, pokryć koszty badań archeologicznych oraz ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków.

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. oraz rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem², ewidencja jest prowadzona w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gmin.

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru,
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez burmistrza w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Głównym celem prowadzenia ewidencji zabytków jest zebranie i opracowanie najistotniejszych informacji o obiektach zabytkowych niezbędnych do prowadzenia planowej polityki konserwatorskiej w zakresie:

- wpisów do rejestru zabytków,
- współpracy konserwatora przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- prac remontowo – budowlanych,
- dofinansowania prac konserwatorskich,
- przygotowywaniu szczegółowej dokumentacji obiektów dziedzictwa kulturowego.

² zmienione Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. 2019 poz. 1886)

Na terenie miasta obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w których zawarte zostały ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Zapisy dotyczące ochrony terenów i obiektów środowiska kulturowego uwzględniają następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które przedstawiono w rozdziale 5.1.

Zgodnie z art. 39, ust.3 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. 2021 poz. 2351 ze zm.), w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektoniczno-budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w sprawie wniosku o pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektów budowlanych, w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się jako brak zastrzeżeń do przedstawionych we wniosku rozwiązań projektowych.

Zgodnie z art. 67, ust.1 ww. ustawy, jeżeli nieużytkowany lub niewykończony obiekt budowlany nie nadaje się do remontu, odbudowy lub wykończenia, organ nadzoru budowlanego wydaje decyzję nakazującą właścicielowi lub zarządcy rozbiórkę tego obiektu i uporządkowanie terenu oraz określającą terminy przystąpienia do tych robót i ich zakończenia. W stosunku do obiektów budowlanych niewpisanych do rejestru zabytków, a objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, organ nadzoru budowlanego wydaje ww. decyzję po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w terminie 30 dni. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się za uzgodnienie.

Gminna Ewidencja Zabytków Miasta Pionki została przyjęta zarządzeniem nr 113/2014 Burmistrza Miasta Pionki z dnia 4 grudnia 2014 r. Obejmuje ona 81 obiektów.

W jej zasób wchodzi budynek stanowiący obiekt użyteczności publicznej, kamienice, domy drewniane, kościoły, kapliczki, cmentarze, plebania, studnia, willa, zespół budynków Państwowej Wytwórni Prochu oraz dworzec. Duża liczba zabytków pochodzi z okresu międzywojennego. Na obszarze miasta ochronie podlega również zabytkowy układ urbanistyczny miasta o wysokim stopniu zachowania historycznie ukształtowanej struktury z 1920-1930 r.

5.4.1 Stan zachowania zabytków znajdujących się Gminnej Ewidencji Zabytków

Z przeprowadzonej analizy stanu zachowania obiektów zabytkowych stwierdza się, że większość obiektów zabytkowych zlokalizowanych na obszarze miasta charakteryzuje się zadowalającym lub dobrym stanem zachowania. Złym bądź niepokojącym stanem zachowania znamionuje się część budynków murowanych, domów drewnianych, kamienic, zespoły budynków PWP oraz kapliczka. Należy podkreślić, iż na terenie miasta dominują zabytki dobrze zachowane. Stan zachowanej tkanki historycznej ocenia się jako niezagrażony.

Tabela 6. Stan zachowania i zagospodarowania zabytków znajdujących się Gminnej Ewidencji Zabytków

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Stan zachowania i zagospodarowania zabytku
1.	Układ urbanistyczny	Pionki	wysoki stopień zachowania historycznie ukształtowanej struktury, większość zabudowy mieszkaniowej jest w dobrym lub zadowalającym stanie technicznym
2.	Budynek murowany– szpital	ul. Niepodległości 1 (do 13.12.2017 ul. 15 stycznia 1)	budynek obecnie jest w trakcie rozbudowy
3.	Budynek drewniany - dawna „Legionówka”	ul. Niepodległości 2 (do 13.12.2017 ul. 15 stycznia 2)	zadawalający
4.	Budynek murowany - Szkoła Podstawowa nr 1	ul. Niepodległości 3 (do 13.12.2017 ul. 15 stycznia 3)	zadawalający
5.	Kamienica murowana	ul. Brzozowa 1	dobry
6.	Kamienica murowana	ul. Brzozowa 2	dobry
7.	Dom drewniany	ul. Chemiczna 4	niepokojący
8.	Dom drewniany	ul. Chemiczna 20	zadawalający
9.	Dom drewniany	ul. Chemiczna 51	dobry
10.	Kamienica murowana	ul. Filtrowa 2	dobry, wykonany remont elewacji
11.	Studnia głębinowa	ul. Filtrowa	zadawalający
12.	Budynek murowany– nastawnia kolejowa	ul. M. Garszwo 2A	zadawalający
13.	Budynek murowany– nastawnia kolejowa	ul. M. Garszwo 8	zadawalający
14.	Budynek drewniany	ul. M. Garszwo 89	zły
15.	Budynek murowany — szpital	ul. Harcerska 1	dobry

Program opieki nad zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Stan zachowania i zagospodarowania zabytku
16.	Kościół murowany p.w. św. Barbary	ul. Al. Jana Pawła II 1	dobry, wykonany remont dzwonów i malowanie dachu
17.	Plebania drewniana	ul. Al. Jana Pawła II 1B	dobry
18.	Kostnica murowana	ul. Al. Jana Pawła II	dobry
19.	Budynek murowany - Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych	ul. Al. Jana Pawła II 7	dobry
20.	Budynek murowany, dawny hotel „Lampart”, obecnie Urząd Miasta	ul. Al. Jana Pawła II 15	dobry, wykonany remont wnętrza
21.	Budynek murowany tzw. „Stara Poczta”	ul. Al. Jana Pawła II 17	dobry
22.	Kamienica murowana	ul. Jodłowa 1	dobry
23.	Dom drewniany	ul. Kolejowa 1	niepokojący
24.	Kapliczka	ul. Kolejowa 4	niepokojący
25.	Budynek kolejowy, murowany	ul. Kolejowa 6	niepokojący
26.	Kamienica murowana	ul. Kolejowa 24	niepokojący
27.	Dom murowany	ul. Kolejowa 75	zadawalający
28.	Budynek murowany - dawna łaźnia miejska	ul. Korczaka 3	dobry, obecnie w trakcie remontu wnętrza
29.	Cmentarz grzebalny parafii rzymsko-katolickiej, tzw. „Nowy”	ul. Kozienicka	zadawalający
30.	Dom drewniany	ul. Legionistów 6	dobry
31.	Budynek murowany - dawna Kasa Chorych	ul. Legionistów 38	dobry
32.	Kamienica murowana	ul. Ogrodowa 1	dobry
33.	Kamienica murowana	ul. Ogrodowa 2	niepokojący
34.	Kamienica murowana	ul. Ogrodowa 3	dobry
35.	Kamienica murowana	ul. Ogrodowa 4	dobry
36.	Kamienica murowana	ul. Ogrodowa 5	dobry
37.	Kamienica murowana	ul. Ogrodowa 6	dobry
38.	Kamienica murowana	ul. Ogrodowa 7	dobry, wykonany remont elewacji i dachu
39.	Kamienica murowana	ul. E. Orzeszkowej 1	dobry

Program opieki nad zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Stan zachowania i zagospodarowania zabytku
40.	Kamienica murowana	ul. E. Orzeszkowej 5	dobry
41.	Dom murowany – Hufiec ZHP	ul. E. Orzeszkowej 6	zły
42.	Budynek murowany	ul. E. Orzeszkowej 7	dobry, wykonany remont elewacji
43.	Dom murowany – Miejska Biblioteka Publiczna	ul. E. Orzeszkowej 8	zły
44.	Dom murowany – Dom Harcerza	ul. E. Orzeszkowej 10	dobry, wykonany remont wnętrza
45.	Dom drewniany	ul. Partyzantów 9	zadawalający
46.	Dom drewniany	ul. Pokoju 9	zadawalający
47.	Dom drewniany	ul. Pokoju 18	zadawalający
48.	Cmentarz grzebalny parafii rzymsko-katolickiej, tzw. „Stary”	ul. Polna	zadawalający
49.	Studnia głębinowa, murowana	ul. Polna	dobry, wykonany remont dachu i odnowienie elewacji
50.	Budynek murowany – Miejski Ośrodek Kultury	ul. Radomska 1	dobry, zmienione pokrycie dachowe
51.	Kamienica murowana	ul. Radomska 15 (do 21.07.2017 – ul. Radomska 4)	dobry, wykonany remont dachu i elewacji
52.	Willa murowana - Biblioteka pedagogiczna	ul. Radomska 7	dobry, wykonany remont generalny
53.	Kamienica murowana	ul. Różana 1	dobry, wykonany remont dachu i elewacji
54.	Kamienica murowana	ul. Różana 2	dobry
55.	Kamienica murowana	ul. Różana 3	dobry, wykonany remont dachu i elewacji
56.	Kamienica murowana	ul. Różana 4	dobry
57.	Kamienica murowana	ul. Różana 5	dobry
58.	Kamienica murowana	ul. Różana 6	dobry, wykonany remont dachu i elewacji
59.	Dom murowany	ul. Sienkiewicza 36	dobry
60.	Kamienica murowana	ul. Sosnowa 1	niepokojący
61.	Willa murowana	ul. Spokojna 3	zadawalający
62.	Kamienica murowana	ul. Sportowa 11	dobry
63.	Dom drewniany	ul. Szkolna 2	zadawalający
64.	Dom drewniany	ul. Szkolna 14	zadawalający

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Stan zachowania i zagospodarowania zabytku
65.	Budynek murowany - Straż Pożarna	ul. Zakładowa 3	zadawalający
66.	Budynek murowany - dawne Kasyno Urzędnicze	ul. Zakładowa 5	dobry, przeprowadzono remont tarasów i gzymsów
67.	Kamienica murowana	ul. Zakładowa 6	dobry, wykonany remont dachu
68.	Zespół budynków PWP – Budynek Dyrekcji	ul. Zakładowa 7	dobry
69.	Zespół budynków PWP – dawna elektrociepłownia	ul. Zakładowa 7	zły
70.	Zespół budynków PWP – warsztat mały	ul. Zakładowa 7	zły
71.	Zespół budynków PWP – warsztat główny	ul. Zakładowa 7	dobry
72.	Zespół budynków PWP – wieża ciśnień	ul. Zakładowa 7	zły
73.	Zespół budynków PWP – Laboratorium	ul. Zakładowa 7	niepokojący
74.	Kamienica murowana	ul. Zakładowa 8	zadawalający
75.	Dom drewniany	ul. Zwycięstwa 1	dobry
76.	Dworzec kolejowy, murowany	ul. Zwycięstwa 1a	niepokojący
77.	Dom drewniany	ul. Zwycięstwa 46	dobry
78.	Dom drewniany	ul. Zwycięstwa 62	zadawalający
79.	Kamienica murowana	ul. Żeromskiego 1	dobry, wykonany remont elewacji od strony wschodniej
80.	Kamienica murowana	ul. Żeromskiego 3	zadawalający
81.	Kamienica murowana	ul. Żeromskiego 5	dobry, wykonany remont elewacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pionki i wizji w terenie

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Gminy Miasta Pionki

Poniżej przedstawiono obiekty zabytkowe charakteryzujące się najwyższym znaczeniem dla Gminy Miasta Pionki. Należą do nich obiekty, które zostały wpisane do rejestru zabytków.

Kościół p. w. Św. Barbary

Kościół znajduje się przy ul. Aleja Jana Pawła II 1 w Pionkach. Obiekt został wpisany do rejestru zabytków pod nr 372/A dnia 5 stycznia 1988 r.

Rysunek 5. Kościół p.w. Św. Barbary

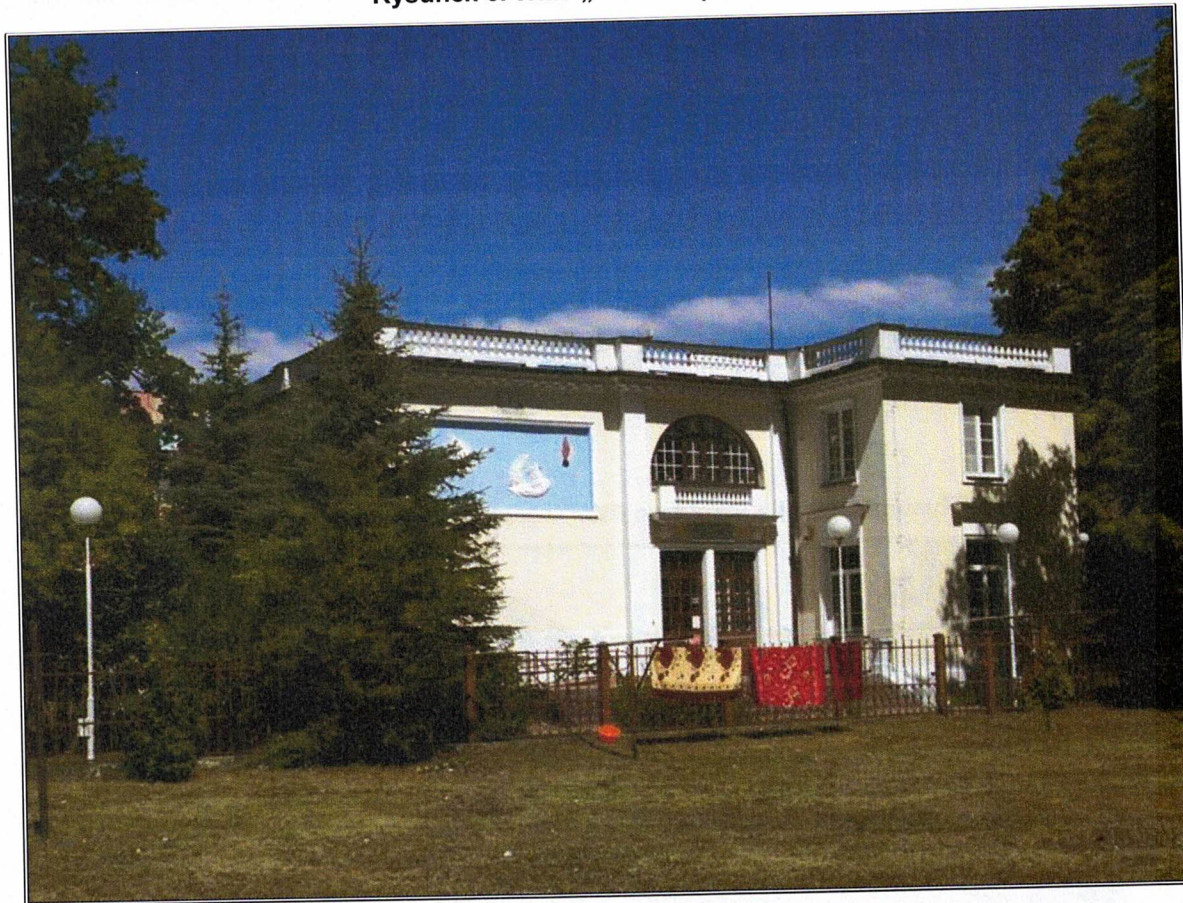
Źródło: <https://zabytek.pl/pl/obiekty/>

Trójnawowa świątynia zaprojektowana została w stylu neobarokowym, na planie krzyża łacińskiego przez słynnego polskiego architekta i konserwatora zabytków – Stefana Szyllera. 1 czerwca 1928 rok biskup Paweł Kubicki dokonał poświęcenia kamienia węgielnego. W latach 1929-1930 wzniesiono ściany świątyni oraz zbudowano sklepienie. We wnętrzu kościoła znajduje się ołtarz główny zaprojektowany przez Antoniego Chmielewskiego oraz trzy inne: Serca Bożego, Przemienienia Pańskiego i Matki Boskiej Częstochowskiej. W nawie wschodniej znajduje się kaplica poświęcona opiece Matki Bożej. Na sklepieniu znajdują się malowidła przedstawiające czterech ewangelistów.

Willa „Pod Łabędziami”

Budynek znajduje się przy ul. Spokojnej 3 w Pionkach. Został wpisany do rejestru zabytków pod nr 533/A dnia 23 czerwca 1933 r.

Rysunek 6. Willa „Pod Łabędziami”

Źródło: <https://zabytek.pl/pl/obiekty/>

Główne wejście do budynku znajduje się od strony południowej i przechodzi przez taras. Na elewacji frontowej występuje płaskorzeźba w tynku, przedstawiająca dwa łabędzie (stąd nazwa Willa „Pod Łabędziami”). Na dachu obiektu znajduje się belweder z balustradą tralkową, od strony wschodniej portyk kolumnowy z balkonem, zaś od strony północnej przeszklona weranda. Od frontu do pałacyku prowadziła aleja wjazdowa z okrągłym klombem. Z boku znajdował się trawnik okolony dębami i akacjami. Na wspólnej posesji znajdował się też park-ogród w stylu angielskim.

Pierwotnie budynek przeznaczony był na mieszkanie dla Dyrektora Technicznego Państwowej Wytwórni Prochu. Obiekt zawdzięcza jemu swoją nazwę, która pochodzi od herbu rodzowego.

Willa Dyrektora PWP – Biblioteka pedagogiczna

Budynek znajduje się przy ul. Radomskiej 7 w Pionkach. Został wpisany do rejestru zabytków Decyzją Nr 1451/2017 z dnia 20.11.2017 r.

Dom wybudowany został dla Dyrektora Naczelnego PWP w 1928 r. Mieściły się w nim m.in. obszerna kuchnia, spiżarka, pokój dla służby, duży hall, jadalnia, salon, gabinet Dyrektora na parterze oraz sześć pokoi i duża łazienka. Od strony południowo-wschodniej znajdują się dwa ryzality z trójkątnymi naczółkami oraz balkonem, od strony północno-zachodniej portyk z czterema kolumnami i tarasem oraz tympanon z dekoracją ornamentalną na czterech półkolumnach. Otoczenie budynku stanowił ogród francuski, lasek brzozy, piwnica-lodownia.

Obecnie w obiekcie mieści się siedziba Biblioteki Pedagogicznej. W ostatnim czasie przeprowadzono kompleksową modernizację obiektu. Poniżej przedstawiono fotografię budynku.

Rysunek 7. Willa dyrektora PWP – Biblioteka Pedagogiczna

Źródło: Fotografia własna sporządzona na cele opracowania Programu

Dworzec kolejowy

Budynek dworca znajduje się przy ul. Zwycięstwa 1a w Pionkach. Obiekt Decyzją Nr 1452/2017 z dnia 20.11.2017 r. został wpisany do rejestru zabytków.

Czas powstania budynku dworca kolejowego określono na lata 20-te XX w. Jest to obiekt murowany, tynkowany o czterospadowym dachu, krytym blachą, wolutowo zakończoną facjatą wieńczącą ryzalit. Na osi centralnej ryzalitu znajduje się portyk kolumnowy z balkonem z chowaną tralkową balustradą. Facjata zwieńczona jest wolutowym naczółkiem. Zachował się detal w formie szkarpi i gzymsów oraz oryginalna stolarka okienna i drzwiowa. Zachowany jest także wystrój wnętrza, w tym: posadzki, kolumny, konstrukcja sklepienia oraz schody lastrykowe prowadzące do dworca i źródło obok budynku.

Rysunek 8. Dworzec kolejowy

Źródło: Karta adresowa zabytku nieruchomego

Dawne Kasyno Urzędnicze

Budynek znajduje się przy ul. Zakładowej 5 w Pionkach. Został wpisany do rejestru zabytków Decyzją Nr 1635/2018 z dnia 28.11.2018 r.

Kasyno Urzędnicze Państwowej Wytwórni Prochu i Materiałów Kruszących zostało wzniesione w latach 20-tych XX w. Jest to murowany i tynkowany budynek piętrowy o rozczłonkowanej bryle z tarasami, balkonami, gzymsami, pilastrami. Obecnie mieści się tam Izba Regionalna „Czarna Płyta”.

Rysunek 9. Dawne Kasyno Urzędnicze

Źródło: Karta adresowa zabytku nieruchomego

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego – analiza szans i zagrożeń

Zachowane obiekty zabytkowe na terenie miasta są zróżnicowane pod względem architektonicznym, a także pod względem sposobu użytkowania i stanu zachowania. Analiza stanu dziedzictwa kulturowego i uwarunkowań jego ochrony na terenie miasta doprowadziła do rozpoznania następujących czynników determinujących jej dalszy rozwój.

W tabeli poniżej zestawiono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. Zdiagnozowane mocne strony oraz szanse dają możliwość dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego regionu z uwzględnieniem wartości historycznych i kulturowych tego obszaru. Należy jednak zwrócić uwagę na występujące nadal słabe strony w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, a także na potencjalne zagrożenia, które mogą powodować negatywne skutki dla ochrony obiektów i obszarów zabytkowych zlokalizowanych w granicach miasta.

Tabela 7. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Miasta Pionki

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> — zachowane obiekty architektury mieszkalnej, użytkowej, sakralnej i kultu religijnego, — kultywowanie dziedzictwa niematerialnego regionu, — funkcjonowanie Regionalnej Izby „Czarna Płyta”, 	<ul style="list-style-type: none"> — występowanie obiektów zabytkowych, które wymagają renowacji, — konkurencja turystyczna ze strony gmin sąsiednich, — niewystarczające środki na renowację zabytkowych obiektów,

<ul style="list-style-type: none"> — organizowanie wydarzeń kulturalnych na skalę ogólnokrajową, — uwzględnianie problemów ochrony dziedzictwa kulturowego w dokumentach strategicznych i planistycznych (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego), — funkcjonujące instytucje kultury na terenie miasta, — aktywny udział organizacji pozarządowych w życiu kulturowym miasta, — bogate zasoby przyrodnicze i występujący potencjał turystyczno – rekreacyjny, — systematyczna poprawa stanu obiektów zabytkowych. 	<ul style="list-style-type: none"> — niewystarczająca baza turystyczna i gastronomiczna, — niewystarczająca promocja miasta.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> — rosnąca świadomość mieszkańców nt. znaczenia krajobrazu kulturowego i obiektów zabytkowych, jako produktu turystycznego, — wzrost roli mediów w popularyzowaniu tematów historycznych oraz tematów dotyczących zabytków i ich ochrony, — możliwość rewaloryzacji znaczącej części obiektów zabytkowych z wykorzystaniem środków krajowych i dotacji unijnych, — możliwość pozyskania dotacji na prace konserwatorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych ze środków finansowych pochodzących z różnych źródeł, — stworzenie symbolu do rozwoju miasta, — kreowanie nowych obszarów i produktów turystycznych w oparciu o atrakcyjny sposób zagospodarowania obiektów zabytkowych, — prowadzenie dalszych badań archeologicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> — ryzyko wystąpienia negatywnych zdarzeń losowych mogących uszkodzić lub zniszczyć obiekty zabytkowe, — brak regulacji praw własności do obiektów, co w niektórych przypadkach uniemożliwia skuteczne przeprowadzanie prac remontowych, — brak możliwości podjęcia prac remontowo – konserwatorskich przy obiektach stanowiących dziedzictwo kulturalne będących własnością prywatną, — trudności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, głównie przez prywatnych właścicieli, — degradacja krajobrazu kulturowego poprzez wprowadzenie elementów nowej zabudowy nienawiązujących do historycznego charakteru miasta, — samowolne działania na zabytkach.

Źródło: Opracowanie własne

7. Założenia programowe

7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami

Po przeprowadzeniu analizy, określono priorytety realizacji Gmina Miasta Pionki. Celem podjęcia wieloletnich i kompleksowych działań jest poprawa stanu obiektów zabytkowych, ale także ochrona dziedzictwa kulturowego i budowanie tożsamości regionalnej, jak również promowanie dotychczasowego dorobku lokalnej społeczności wśród mieszkańców Gminy Miasta Pionki i turystów.

W ramach przedmiotowego Programu wyznaczono następujące priorytety:

- **Priorytet I.** Ochrona dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego,
- **Priorytet II.** Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego,
- **Priorytet III.** Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości.

7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki

W ramach wymienionych priorytetów wytyczono kierunki działań i na tej podstawie wytyczono poszczególne zadania do realizacji.

Tabela 8. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Miasto Pionki – priorytet I

Priorytet I. Ochrona dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego			
Kierunki działań		Zadania	Termin realizacji
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowań		<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie prac remontowo – konserwatorskich przy obiektach zabytkowych należących do Gminy Miasta Pionki ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków, w tym przede wszystkim budynków użyteczności publicznej (remont dachu budynku dawnego Kasyna Urzędniczego, w którym mieści się Miejski Ośrodek Kultury, remont budynku dachu na dawnej elektrociepłowni); 2. Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków; 3. Rewaloryzacja obszarów i obiektów zabytkowych przemysłowych z możliwością ich adaptacji do nowych funkcji; 4. Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zmieszczeniem i kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom, znakowanie i ewidencjonowanie zabytków ruchomych itp.); 5. Coroczna aktualizacja planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych; 6. Prowadzenie i weryfikacja aktualności Gminnej Ewidencji Zabytków; 	2023-2026

Priorytet I. Ochrona dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego		
Kierunki działań	Zadania	Termin realizacji
	<ol style="list-style-type: none"> Okresowa kontrola stanu zachowania i zagospodarowania zabytków ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków; Przeprowadzenie analiz i sporządzenie dokumentacji projektowej w zakresie modernizacji obiektów zabytkowych Gminy Miasta Pionki. 	
Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne	<ol style="list-style-type: none"> Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: parkach, cmentarzach, obszarach nieczynnych cmentarzy, dawnych parkach dworskich itp.; Umieszczanie tablic informacyjnych na zabytkach; Kontrola właściwego oznakowania zabytków; 	2023-2026

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 9. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Miasto Pionki – priorytet II

Priorytet II. Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego		
Kierunki działań	Zadania	Termin realizacji
Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	<ol style="list-style-type: none"> Opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi (w tym weryfikacja obowiązujących w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków); Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego; Wdrażanie zapisów programu rewitalizacji w realizacji zagospodarowania przestrzennego (w tym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego) oraz realizacja projektów rewitalizacyjnych z zakresu wzrostu regionalnego potencjału turystycznego poprzez ochronę obiektów zabytkowych. 	2023-2026

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 10. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Miasto Pionki– priorytet III

Priorytet III. Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości			
Kierunki działań		Zadania	Termin realizacji
Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym		<ol style="list-style-type: none"> 1. Udostępnienie informacji o zabytkach na stronie internetowej Miasta; 2. Utworzenie systemu informacji i promocji (bazy danych) środowiska kulturowego; 3. Opracowanie mapy zabytków znajdujących się na terenie miasta, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego. 	2023-2026
Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym		<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych; 2. Wspieranie i upowszechnianie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć. 	2023-2026
Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym		<ol style="list-style-type: none"> 1. Weryfikacja obiektów wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków pod kątem zgodności ze stanem faktycznym; 2. Prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów wpisanych do ewidencji zabytków. 	2023-2026
Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej		<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie i modernizacja elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej. 	2023-2026

Źródło: Opracowanie własne

Zadania określone przez Gminę Miasto Pionki planowane są do realizacji w sposób ciągły w okresie obowiązywania Programu, tj. w latach 2023-2026. Będą one finansowane ze środków własnych, budżetu miasta oraz wsparcia z zewnątrz, w tym również ze środków zewnętrznych, w tym funduszy europejskich. Poniżej przedstawiono zaplanowane na najbliższy czas przedsięwzięcia do realizacji.

Tabela 11. Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w najbliższych latach

Nazwa przedsięwzięcia	Termin realizacji	Szacowany koszt realizacji	Planowane źródło finansowania
Remont dachu na dawnej elektrociepłowni	2023-2024	3 000 000 zł	Pozyskane z zewnątrz
Remont dachu na budynku dawnego kasyna urzędniczego przy ul. Zakładowej 5	2023	300 000 zł	Pozyskanie z zewnątrz

Źródło: Dane z Urzędu Miasta Pionki

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Zadania określone w niniejszym Programie będą wykonywane przy pomocy następujących instrumentów:

- instrumentów prawnych** – wynikających z przepisów ustawowych, obejmujących między innymi uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, budowę parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do rejestru lub wojewódzkiej ewidencji zabytków obiektów będących własnością Gminy Miasta Pionki, wykonywanie decyzji administracyjnych wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- instrumentów finansowych** – obejmujących między innymi finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością Gminy Miasta Pionki, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych,
- instrumentów koordynacji** – obejmujących między innymi realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami,
- instrumentów społecznych** – obejmujących m.in. działania edukacyjne i promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami,
- instrumentów kontrolnych** – obejmujących między innymi aktualizację gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.

9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Program opieki nad zabytkami, po zaopiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zostaje przedstawiony Radzie Miasta, w celu przyjęcia go uchwałą (zgodnie z pkt 3 art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Program opracowywany jest na okres czterech lat i stanowi dokument uzupełniający w stosunku do innych dokumentów planistycznych i aktów prawa miejscowego. Burmistrz Miasta Pionki jest odpowiedzialny za sporządzanie co dwa lata sprawozdań z realizacji zadań Programu i przedstawienie ich Radzie Miasta.

Głównym odbiorcą niniejszego Programu jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców miasta. Program powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących: inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i opieki nad nimi oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

W poniższej tabeli przedstawiono przykładowe kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu.

Tabela 12. Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu

Nazwa priorytetu	Wskaźniki
Priorytet I Ochrona dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wartość finansowa wykonanych prac remontowo - konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom; 2. Wartość uzyskanych dofinansowań; 3. Liczba obiektów poddanych rewaloryzacji; 4. Liczba obiektów poddanych zabezpieczeniu przed pożarem, zamieszczeniem i kradzieżą; 5. Liczba przeprowadzonych aktualizacji planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych; 6. Liczba aktualizacji GEZ; 7. Liczba przeprowadzanych kontroli stanu zachowania i zagospodarowania zabytków ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków; 8. Liczba przeprowadzonych analiz w zakresie modernizacji obiektów zabytkowych Gminy Miasta Pionki; 9. Wartość przeprowadzanych bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: parkach, cmentarzach, obszarach nieczynnych cmentarzy, dawnych parkach dworskich itp.; 10. Liczba zamieszczonych tablic informacyjnych na zabytkach; 11. Liczba przeprowadzonych kontroli właściwego oznakowania zabytków
Priorytet II Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które zostały sporządzone przez Gminę; 2. Liczba zrealizowanych projektów rewitalizacyjnych z zakresu wzrostu regionalnego potencjału turystycznego poprzez ochronę obiektów zabytkowych; 3. Liczba wpisanych do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych.
Priorytet III	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sprawnie funkcjonująca strona internetowa Miasta;

Nazwa priorytetu	Wskaźniki
Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości	2. Funkcjonujący system informacji i promocji (bazy danych) środowiska kulturowego; 3. Funkcjonowanie mapy zabytków znajdujących się na terenie miasta, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego; 4. Liczba imprez kulturalnych, wystaw i innych działań edukacyjnych zorganizowanych na terenie miasta; 5. Liczba akcji edukacyjnych w placówkach oświatowych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego; 6. Liczba obiektów wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków; 7. Liczba kontroli przeprowadzonych w ramach weryfikacji obiektów wpisanych do ewidencji zabytków; 8. Liczba elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej.

Źródło: Opracowanie własne

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Art. 71 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami mówi, iż w zakresie sprawowania opieki nad zabytkami osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego finansuje prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku. Ponadto sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada jednostka samorządu terytorialnego, jest zadaniem własnym tej jednostki.

Zgodnie z art. 73 ustawy podmioty będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające zabytek w trwałym zarządzie albo będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa, mogą ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru albo prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa.

Z kolei zgodnie z art. 74 ustawy dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

- 1) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest ten minister,
- 2) wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa jest udzielana ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Zgodnie z art. 81 w trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Poniżej przedstawiono możliwe źródła finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach zabytkowych. Zasadne jest sprawdzenie możliwości ubiegania się o wsparcie w instytucjach każdorazowo przed złożeniem wniosku o dotację.

Istnieje możliwość finansowania zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami z następujących źródeł:

- Rady Miasta Pionki (budżet Miasta),
- Rady Powiatu (budżet powiatu),
- Sejmiku Województwa (budżet województwa),
- Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda),
- Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego) oraz innych ministrów,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Środków Unii Europejskiej i innych środków pomocowych,
- Funduszu Kościelnego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (dotacje z Funduszu Kościelnego są udzielane wyłącznie na remonty i konserwację zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.). Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (takich jak np.: dzwonnice wolnostojące, krzyże) ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: obrazy, ikonostasy, stalle, epitafia, szaty i naczynia liturgiczne, instrumenty muzyczne, dzwony) oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wewnątrz (takich jak np.: polichromie, freski, witraże i posadzki),
- Środków prywatnych (osoby fizyczne, organizacje pozarządowe - stowarzyszenia, fundacje, kościelne osoby prawne)..

47

Załącznik 1. Wykaz zabytków nieruchomych z terenu Gminy Miasta Pionki zgodnie z Gminną Ewidencją Zabytków

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
1.	Układ urbanistyczny	Pionki	-	1920-1930	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
2.	Budynek murowany– szpital	ul. Niepodległości 1 (do 13.12.2017 ul. 15 stycznia 1)	419/2	1937 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
3.	Budynek drewniany - dawna „Legionówka”	ul. Niepodległości 2 (do 13.12.2017 ul. 15 stycznia 2)	443/1	1936 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
4.	Budynek murowany - Szkoła Podstawowa nr 1	ul. Niepodległości 3 (do 13.12.2017 ul. 15 stycznia 3)	498	I. 30-te XX w.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
5.	Kamienica murowana	ul. Brzozowa 1	1465/54	I. 30-te XX w.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
					miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
6.	Kamienica murowana	ul. Brzozowa 2	1468/91	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
7.	Dom drewniany	ul. Chemiczna 4	1139	1935 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
8.	Dom drewniany	ul. Chemiczna 20	225	1934 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
9.	Dom drewniany	ul. Chemiczna 51	190	1930 r.	Uchwała nr VI/63/2011 Rady Miasta Pionki z dnia 10 lutego 2011 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w północnej części miasta Pionki pomiędzy ulicami Partyzantów, Chemiczną, projektowanym

Program opieki nad zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
					<p>przedłużeniem ulicy Adasia Guzala oraz Leśną</p> <p>Uchwała nr LIV/321/2022 Rady Miasta Pionki z dnia 30 czerwca 2022 r. w sprawie częściowej zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przyjętego uchwałą Rady Miasta Pionki nr VI/63/2011 z dnia 10 lutego 2011 r.</p>
10.	Kamienica murowana	ul. Filtrowa 2	1032/8	ok. 1935 r.	<p>Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki</p>
11.	Studnia głębinowa	ul. Filtrowa	1032/10	I. 20-te XX w.	<p>Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki</p>
12.	Budynek murowany – nastawnia kolejowa	ul. M. Garszwo 2A	1579/59	I. 30-te XX w.	<p>Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki</p>

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
13.	Budynek murowany– nastawnia kolejowa	ul. M. Garszwo 8	1579/61	I. 30-te XX w.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
14.	Budynek drewniany	ul. M. Garszwo 89	1802/4, 1802/5	ok. 1925 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
15.	Budynek murowany — szpital	ul. Harcerska 1	1468/329	I. 30-te XX w.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
16.	Kościół murowany p.w. św. Barbary	ul. al. Jana Pawła II 1	1607/2	1922-1929	rejestr zabytków: A-372 z dnia 05.01.1998 r. Wojewódzka Ewidencja Zabytków Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki

Program opieki nad zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
17.	Plebania drewniana	ul. al. Jana Pawła II 1B	1607/2	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
18.	Kostnica murowana	ul. al. Jana Pawła II	1607/2	I. 20-te XX w.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
19.	Budynek murowany - Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych	ul. al. Jana Pawła II 7	1037/4	2 ćw. XX w.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
20.	Budynek murowany, dawny hotel „Lampart”, obecnie Urząd Miasta	ul. al. Jana Pawła II 15	1035/5	1928 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
21.	Budynek murowany tzw. „Stara Poczta”	ul. al. Jana Pawła II 17	1017/1, 1023/1	I. 20-te XX w.	rejestr zabytków: A-1198 z dnia 27.04.2011 r. Wojewódzka Ewidencja Zabytków

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
					Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
22.	Kamienica murowana	ul. Jodłowa 1	1468/81	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
23.	Dom drewniany	ul. Kolejowa 1	695/1	ok. 1925 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
24.	Kapliczka	ul. Kolejowa 4	679	pocz. XX w.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
25.	Budynek kolejowy, murowany	ul. Kolejowa 6	1579/60	ok. 1925 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki

Program opieki nad zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
26.	Kamienica murowana	ul. Kolejowa 24	690	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
27.	Dom murowany	ul. Kolejowa 75	736	ok. 1932 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
28.	Budynek murowany - dawna łaźnia miejska	ul. Korczaka 3	1600/7	ok. 1928 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
29.	Cmentarz grzebalny parafii rzymsko- katolickiej, tzw. „Nowy”	ul. Kozienicka	1, 1823/1	1945 r.	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
30.	Dom drewniany	ul. Legionistów 6	354	ok. 1934 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
					miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
31.	Budynek murowany - dawna Kasa Chorych	ul. Legionistów 38	334	I. 20-te XX w.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
32.	Kamienica murowana	ul. Ogrodowa 1	1468/62	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
33.	Kamienica murowana	ul. Ogrodowa 2	1468/61	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
34.	Kamienica murowana	ul. Ogrodowa 3	1468/68	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
35.	Kamienica murowana	ul. Ogrodowa 4	1468/69	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia

Program opieki nad zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
					miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
36.	Kamienica murowana	ul. Ogrodowa 5	1468/75	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
37.	Kamienica murowana	ul. Ogrodowa 6	1468/76	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
38.	Kamienica murowana	ul. Ogrodowa 7	1468/77	I. 30-te XX w.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
39.	Kamienica murowana	ul. E. Orzeszkowej 1	1027/1	ok. 1935 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
40.	Kamienica murowana	ul. E. Orzeszkowej 5	1032/3	ok. 1935 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
					miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
41.	Dom murowany – Hufiec ZHP	ul. E. Orzeszkowej 6	1020/2	ok. 1935 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
42.	Budynek murowany	ul. E. Orzeszkowej 7	1032/4	ok. 1935 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
43.	Dom murowany – Miejska Biblioteka Publiczna	ul. E. Orzeszkowej 8	1020/3	ok. 1935 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
44.	Dom murowany – Dom Harcerza	ul. E. Orzeszkowej 10	1020/6	ok. 1935 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
45.	Dom drewniany	ul. Partyzantów 9	296/9	ok. 1935 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia

Program opieki nad zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
					miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
46.	Dom drewniany	ul. Pokoju 9	470	ok. 1935 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
47.	Dom drewniany	ul. Pokoju 18	454	ok. 1935 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
					Wojewódzka Ewidencja Zabytków
48.	Cmentarz grzebalny parafii rzymsko-katolickiej, tzw. „Stary”	ul. Polna	1576	1927 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
49.	Studnia głębinowa, murowana	ul. Polna	1464/171	I. 20-te XX w.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
50.	Budynek murowany - Miejski Ośrodek Kultury	ul. Radomska 1	1468/4	ok. 1950 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
51.	Kamienica murowana	ul. Radomska 15 (do 21.07.2017 – ul. Radomska 4)	1468/60	ok. 1934-1937	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
52.	Willa murowana - Biblioteka pedagogiczna	ul. Radomska 7	1468/56	I. 20-te XX w.	rejestr zabytków: A-1478 z dnia 20.11.2017 r. Wojewódzka Ewidencja Zabytków Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
53.	Kamienica murowana	ul. Różana 1	1468/64	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki

Program opieki nad zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
54.	Kamienica murowana	ul. Różana 2	1468/63	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
55.	Kamienica murowana	ul. Różana 3	1468/66	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
56.	Kamienica murowana	ul. Różana 4	1468/67	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
57.	Kamienica murowana	ul. Różana 5	1468/73	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
58.	Kamienica murowana	ul. Różana 6	1468/74	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
59.	Dom murowany	ul. Sienkiewicza 36	138/6	I. 30-te XX w	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
60.	Kamienica murowana	ul. Sosnowa 1	1468/54	I. 30-te XX w.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
61.	Willa murowana	ul. Spokojna 3	1468/5	I. 20-te XX w.	rejestr zabytków: A-533 z dnia 23.06.1993 r. Wojewódzka Ewidencja Zabytków Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
62.	Kamienica murowana	ul. Sportowa 11	1600/12	ok. 1923 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki

Program opieki nad zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
63.	Dom drewniany	ul. Szkolna 2	484	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
64.	Dom drewniany	ul. Szkolna 14	478	ok. 1935 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
65.	Budynek murowany - Straż Pożarna	ul. Zakładowa 3	1468/36	I. 30-te XX w.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
66.	Budynek murowany - dawne Kasyno Urzędnicze	ul. Zakładowa 5	1468/38	I. 20-te XX w.	rejestr zabytków: A-1637 z dnia 28.11.2018 r. Wojewódzka Ewidencja Zabytków Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
67.	Kamienica murowana	ul. Zakładowa 6	1468/99	1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
68.	Zespół budynków PWP – Budynek Dyrekcji	ul. Zakładowa 7	1464/107	1925 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
69.	Zespół budynków PWP – dawna elektrociepłownia	ul. Zakładowa 7	1464/219	1925 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
70.	Zespół budynków PWP – warsztat mały	ul. Zakładowa 7	1464/219	1925 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
71.	Zespół budynków PWP – warsztat główny	ul. Zakładowa 7	1464/275	1925 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki

Program opieki nad zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
72.	Zespół budynków PWP – wieża ciśnień	ul. Zakładowa 7	1464/219	1925 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
73.	Zespół budynków PWP – Laboratorium	ul. Zakładowa 7	1464/106	1925 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
74.	Kamienica murowana	ul. Zakładowa 8	1468/98	ok. 1930 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
75.	Dom drewniany	ul. Zwycięstwa 1	1579/167	I. 30-te XX w.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
76.	Dworzec kolejowy, murowany	ul. Zwycięstwa 1a	1579/61	I. 20-te XX w.	rejestr zabytków: A-1477 z dnia 20.11.2017 r. Wojewódzka Ewidencja Zabytków

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
81.	Kamienica murowana	ul. Żeromskiego 5	1030/3	ok. 1935 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków, karty adresowe zabytku nieruchomego oraz rejestru zabytków: <https://nid.pl/>

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIASTA PIONKI
Wojciech Maślanek

Program opieki nad zabytkami dla Miasta Pionki na lata 2023-2026

L.p.	Obiekt	Adres (nazwa i nr ulicy)	Nr. Dz. Ewid.	Datowanie	Forma ochrony
					Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
77.	Dom drewniany	ul. Zwycięstwa 46	516/3	1928 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
78.	Dom drewniany	ul. Zwycięstwa 62	510	I. 30-tych XX w.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
79.	Kamienica murowana	ul. Żeromskiego 1	1600/14	ok. 1935 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki
80.	Kamienica murowana	ul. Żeromskiego 3	1030/2	ok. 1935 r.	Uchwała nr XIII/153/2003 Rady Miasta Pionki z dnia 24 października 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pionki

Spis tabel, rysunków i wykresów

Tabela 1. Cele strategiczne Programu opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim 2022-2025	12
Tabela 2. Cele strategiczne oraz operacyjne wyznaczone w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego do 2030 roku.....	13
Tabela 3. Zadania w ramach Programu Opieki nad zabytkami powiatu radomskiego na lata 2020 - 2023	14
Tabela 4. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze miasta, gdzie znajdują się zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (stan na grudzień 2022 r.)	16
Tabela 5. Wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się na terenie gminy miasta Pionki wpisanych do w rejestru zabytków	27
Tabela 6. Stan zachowania i zagospodarowania zabytków znajdujących się Gminnej Ewidencji Zabytków	30
Tabela 7. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Miasta Pionki	38
Tabela 8. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Miasto Pionki – priorytet I	40
Tabela 9. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Miasto Pionki – priorytet II	41
Tabela 10. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Miasto Pionki– priorytet III	42
Tabela 11. Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w najbliższych latach	43
Tabela 12. Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu	44
Rysunek 1. Struktura celów rozwojowych województwa mazowieckiego	10
Rysunek 2. Położenie Gminy Miasta Pionki na tle powiatu radomskiego i województwa mazowieckiego	17
Rysunek 3. Formy ochrony przyrody w granicach Gminy Miasta Pionki	20
Rysunek 4. Układ urbanistyczny na terenie Gminy Miasta Pionki	23
Rysunek 5. Kościół p.w. Św. Barbary	34
Rysunek 6. Willa „Pod Łabędziami”	35
Rysunek 7. Willa dyrektora PWP – Biblioteka Pedagogiczna	36
Rysunek 8. Dworzec kolejowy	37
Rysunek 9. Dawne Kasyno Urzędnicze	38
Załącznik 1. Wykaz zabytków nieruchomych z terenu Gminy Miasta Pionki zgodnie z Gminną Ewidencją Zabytków	48

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIASTA PIONKI
Wojciech Maślanek